

Onderwerp

Bestrijdingsaanpak mediterrane draaigatje

Datum collegevergadering

30 juni 2026

Thema programmabegroting

Openbare Ruimte

Portefeuillehouder

Ronald ter Hoeven

Zaaknummer

Samenvatting

Aan de Schoutenlaan in Rheden is sprake van ernstige overlast door het mediterrane draaigatje (MDG), een invasieve mierensoort. De bestrijding van deze soort vraagt om een integrale, gebiedsgerichte aanpak, omdat sprake is van superkolonies die zich zowel op openbaar als particulier terrein verspreiden en traditionele bestrijding onvoldoende effectief is.

Het college wordt gevraagd in te stemmen met de voorgestelde aanpak en het beschikbaar stellen van €110.000 (incl. btw), zodat in 2026 gestart kan worden met een integrale bestrijding gericht op duurzame reductie of eliminatie van de kolonie.

Voorgesteld besluit

1. In te stemmen met de uitvoering van de integrale bestrijdingsaanpak van het mediterrane draaigatje aan de Schoutenlaan.
2. In te stemmen met het uitvoeren van bestrijding op zowel gemeentelijk als, met toestemming, particulier terrein.
3. Integraal beleid en budget vast te stellen voor de aanpak van invasieve exoten (flora en fauna), gericht op een toekomstbestendige en proactieve aanpak, waarin de gevolgen van klimaatverandering worden meegenomen en vroegtijdig wordt geanticipeerd op nieuwe risico's
4. In te stemmen met een communicatie- en participatieaanpak richting bewoners en betrokkenen.
5. In te stemmen om in afwijking van het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid de opdracht voor bestrijding enkelvoudig onderhands aan te besteden;
6. Een budget van €110.000 (incl. btw) beschikbaar te stellen en dit te verwerken via de 2e bestuursrapportage.

Inleiding

In de Schoutenlaan in Rheden is een invasieve mierensoort vastgesteld: het mediterrane draaigatje. Deze miersoort veroorzaakt overlast doordat zij zich nestelt in bestrating en woningen binnendringt. Door het ondergraven van bestrating kan schade ontstaan aan de openbare ruimte en neemt de leefbaarheid voor bewoners af. Bewoners ervaren hinder en vragen om duidelijke regie vanuit de gemeente.

Er bestaat geen expliciete wettelijke plicht voor gemeenten om het MDG te bestrijden. Inzet is daarmee een bestuurlijke afweging, gebaseerd op de leefbaarheid, risico's en de

proportionaliteit. Wel geldt een algemene zorgplicht voor de openbare ruimte en het beperken van overlast. De kolonie bevindt zich op 70% op de openbare ruimte, 20% in tuinen van particulieren en zo'n 10% in huizen van particulieren.

De bestrijding van deze soort vraagt om een integrale, gebiedsgerichte aanpak, omdat sprake is van superkolonies die zich zowel op openbaar als particulier terrein verspreiden en traditionele bestrijding onvoldoende effectief is.

Beoogd effect

De voorgestelde aanpak is gericht op:

- Het terugdringen van overlast voor bewoners;
- Het voorkomen van verdere verspreiding binnen de gemeente;
- Het voorkomen van schade aan de openbare ruimte;
- Het realiseren van duurzame reductie of eliminatie van de kolonie.

Argumenten

1.1 Integrale aanpak is noodzakelijk voor effectiviteit

Het mediterrane draaigatje vormt superkolonies met meerdere koninginnen, waardoor alleen een integrale en gebiedsgerichte aanpak effectief is. De kolonie bevindt zich over zowel openbaar als particulier terrein; bestrijding uitsluitend op gemeentelijk terrein is ineffectief. Een integrale aanpak vergroot de kans op succesvolle eliminatie aanzienlijk. De voorgestelde aanpak (inspectie, monitoring, biologische bestrijding en nazorg) is gericht op duurzame reductie of eliminatie.

1.2 Uitblijven van bestrijding leidt tot grotere problemen en kosten

Het uitblijven van een integrale aanpak kan leiden tot verdere verspreiding en verankering van de kolonie. Vroegtijdige investering voorkomt hogere kosten op de langere termijn, die elders kunnen oplopen tot €200.000–€400.000. Zonder inzet zullen de beheerkosten verder stijgen en kan schade aan de openbare ruimte toenemen. Het beschikbaar stellen van budget is daarom noodzakelijk om op korte termijn een effectieve en integrale aanpak te kunnen starten.

2.1 Er is draagvlak en medewerking van een groot deel van de bewoners

Op de Schoutenlaan is gedeeltelijk toestemming van de bewoners aanwezig om ook op particulier terrein maatregelen te nemen, wat de uitvoerbaarheid ondersteunt en de slagingskans vergroot. Door ook particulier terrein mee te nemen, wordt voorkomen dat de kolonie zich opnieuw verspreidt naar de openbare ruimte.

4.1 Dit is nodig voor een succesvolle aanpak

Een gebiedsgerichte aanpak is alleen succesvol bij actieve betrokkenheid en medewerking van bewoners. Bewoners hebben daarbij behoefte aan duidelijkheid over het proces, een vast aanspreekpunt en heldere informatievoorziening. Goede communicatie helpt om onbegrip over de hinder tijdens de uitvoering te voorkomen. Daarnaast dragen draagvlak en transparantie bij aan het beperken van klachten en het verkleinen van juridische risico's.

5.1 Er is directe bestrijding van de plaag nodig

Het is noodzakelijk om de plaag zo spoedig mogelijk te bestrijden zodat verdere verspreiding en verankering van de kolonie wordt voorkomen. Deze snelheid is alleen mogelijk met een enkelvoudige onderhandse aanbesteding.

6.1 Deze uitgave kan niet binnen de bestaande begroting worden opgevangen

De kosten voor de integrale bestrijdingsaanpak van het mediterrane draaigatje passen niet binnen de huidige programmabegroting. De beschikbare middelen binnen het programma Openbare Ruimte zijn reeds volledig toegewezen aan bestaande beleidsdoelen en lopende verplichtingen. Binnen deze budgetten is geen vrije ruimte beschikbaar om deze extra uitgave op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van vastgestelde prioriteiten en beheeropgaven. Daarom is het noodzakelijk om dit budget aanvullend beschikbaar te stellen en dit, conform beslispunt 6, te verwerken via de 2e bestuursrapportage.

Kanttekeningen en/of risico's

1.1 de effectiviteit van de aanpak hangt af van een aantal (onzekere) factoren

De effectiviteit van de aanpak is afhankelijk van volledige gebiedsdekking, terwijl deelname van alle perceeleigenaren niet kan worden gegarandeerd. Daarnaast vraagt de bestrijding om een langdurige inzet en monitoring, waardoor het traject meerdere jaren kan beslaan. Tot slot bestaat er geen wettelijke verplichting tot bestrijding, waardoor de inzet nadrukkelijk een bestuurlijke afweging blijft.

2.1. deelname van particulieren is niet afdwingbaar

De bestrijding op particulier terrein kent enkele belangrijke aandachtspunten: de gemeente heeft een beperkte juridische positie en kan deelname niet afdwingen, waardoor de effectiviteit sterk afhankelijk is van de bereidheid van bewoners om mee te werken. Onvoldoende deelname kan leiden tot een minder effectieve aanpak en herbesmetting. Daarnaast vraagt deze werkwijze extra inzet op communicatie, coördinatie en het zorgvuldig vastleggen van toestemming.

4.1 de communicatie- en participatieaanpak vraagt extra inzet en capaciteit

De communicatie- en participatieaanpak vraagt om extra ambtelijke inzet en capaciteit. Tegelijkertijd kunnen de verwachtingen van bewoners in een langdurig traject lastig te managen zijn. Daarnaast kan de uitvoering zelf tijdelijke overlast veroorzaken, wat kan leiden tot een toename van meldingen en klachten.

6.1. De uitvoeringskosten kunnen hoger uitvallen

Er bestaat een risico dat de bestrijding langer duurt dan voorzien, bijvoorbeeld door de complexiteit van de kolonie of beperkte medewerking. In dat geval kunnen de kosten oplopen en kan aanvullende financiële inzet nodig zijn om het beoogde effect alsnog te bereiken.

Financiën

	Bedrag (€)	Jaarschijf
Eenmalige uitgaaf bestrijding	110.000	2026
Eenmalige uitgaaf ontwikkelen beleid	P.M	2027
Investering	-	-
Structurele lasten	-	-

De kosten van € 110.000,- zijn niet begroot en worden meegenomen in de 2e bestuursrapportage. Het betreft een éénmalige ophoging van het grootboeknummer 646224 categorie 43829

Uitvoering

De uitvoering bestaat uit een integrale aanpak met:

- inventarisatie en monitoring van de kolonie;
- bestrijding met biologische en thermische methoden;
- nazorg en langdurige monitoring.
- evaluatie > toekomstig beleid invasieve exoten

De uitvoering vindt plaats in samenwerking met gespecialiseerde partijen en onder begeleiding van het KAD. (Kennis- en Adviescentrum Dierplagen)

Participatie en communicatie

- Bewoners worden actief betrokken en geïnformeerd over de aanpak en planning.
- Er wordt gewerkt met een vast aanspreekpunt voor bewoners.
- Toestemming voor werkzaamheden op particulier terrein wordt schriftelijk vastgelegd.
- Er wordt een communicatieplan opgesteld en uitgevoerd.

Bijlagen

1. Memo Mediterraan draaigatje (MDG)

De Steeg, 30 juni 2026

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Bart Drewes,
gemeentesecretaris